

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fomfru

FANNY

AF MARIE THOMSEN

FEMTE OPLAG

CARL NIELSENS BOGHANDEL - HADERSLEV
1940

Somfru

FANNY

AF MARIE THOMSEN

FJERDE OPLAG

CARL NIELSENS BOGHANDEL - HADERSLEV
1940

Forord.

En smuk Foraarsdag, den 1. April 1881 om Eftermiddagen, blev en enkel, sort Kiste med Sølvbeslag, rigt smykket med Kranse, fra en lille lav Forstue i Persillegade i Aabenraa, baaret ud til den holdende Ligvogn.

Den smalle Gade var sort af Mennesker, som dels var kommen tilstede for at følge den Afdøde til Graven og dels drevet af Nysgerrighed. De var stimlet sammen paa Fortovene langt op mod Nygade, og længere nede, paa den anden Side af Gaden, hang Byens Ungdom paa Arbejdsanstaltens Havestakit.

Det var Jomfru Fanny, som stedtes til den sidste Hvile.

Præsten for den tyske Menighed, Provst Götzig, gik nærmest Kisten, men en stor Skare af Byens og Omegnens gode danske Mænd fulgte efter.

Helt bagest i Følget gik to Kvinder, Fru Anna Junggreen og Fru Karen Michelsen, Kolstrup. De var ikke helt modige. Ikke blot, fordi de følte Vemod ved Tanken om den Afdøde, men ogsaa fordi de ved deres Nærværelse brød med den gamle Skik, at kun Mænd dannede et Ligfølge.

Det korte Stykke Vej til Kirkegaarden fra Pers

sillegade, der umiddelbart fortsætter i Kirkegaardsvæjen, var snart tilbagelagt.

Lige indenfor Gitterporten, i Afsnittet til Venstre, var Graven kastet. Skjult bag andre Graves stedsegrønne Træer naaede de to Kvinder saa nær hen til Graven, at intet af Jordefærden gik dem tabt.

I sin Tale over Fanny Enge brugte Provsten et Billede fra Schillers Digt: »Das Mädchen aus der Fremde«, hvori det hedder:

Sie war nicht in dem Thal geboren,
Man wusste nicht woher sie kam;
 Und schnell war ihre Spur verloren,
 Sobald das Mädchen Abschied nahm.

Beseeligend war ihre Nähe,
 Und alle Herzen wurden weit;
Doch eine Würde, eine Höhe
 Entfernte die Vertraulichkeit.

I Anledning af denne Jordefærd skrev »Dybbølposten« Mandag den 4. April 1881:

»I Fredags jordfæstedes i Aabenraa Frøken Fanny Enge, der i mange Henseender var en mærkelig Personlighed, som var omgivet af en vis Hemmelighedsfuldhed, baade med Hensyn til sin Fortid og hele Maade at leve paa. Det er en bekendt Sag, at hun mente at have Evne til at kunne forudsige, hvad der vilde ske i Fremtiden, og det er lige saa vist, at mange i sin Tid troede paa, at hun virkelig var i Besiddelse af denne Evne.«

»Flensborg Avis« skrev Tirsdag den 5. April 1881:

»I Aabenraa afgik forleden ved Døden Frøken

Fanny Caroline Enger, en i vid Omkreds bekendt gammel Dame. Den Afdøde var en ejendommeligt Person, om hvilken mange troede, at hun besad den Evne at kunne forudsige, hvad der vilde hælde i Fremtiden, og hun var omgivet med en vis Hemmelighedsfuldhed, hvilket ikke forfejlede at gøre Indtryk paa Folk. Sit Folks Skæbne tog hun meget alvorligt, og andre udmærkede og gode Egenskaber gjorde hende afholdt af mange.«

Det, som nu følger i denne lille Bog, maa tages som et Forsøg paa at løfte en Flig af det hemmelighedsfulde Slør, der menes at skjule Jomfru Fannys Herkomst og Fødsel, og som vel aldrig helt vil kunne drages tilside.

AABENRAA 1820
set fra Flensborg Landevej.

Ankomsten til Aabenraa.

En sen Septembraften i Aaret 1805 bøjede en kongelig Postvogn med Firspand, kommende sydfra, ind i den stille Slotsgade i Aabenraa og holdt foran et lille Hus, der laa skraat overfor Glarmester *Asmussens* Ejendom, (nuværende Slotsgade 17). Genboerne, der vækkedes ved den usædvanlige Støj, kunde ikke følge Begivenhedernes Gang, da Vognen skjulte Gadedøren for dem. Den næste Dag saa de til deres Forundring en efter Datidens Forhold velklædt ung Kvinde staa ved Vinduet med et meget fint paaklædt Spædbarn paa Armen. Var de gode

Slotsgadebeboeres Videbegærlighed allerede vakt ved den mystiske, natlige Færd, saa øgedes den yderligere ved dette Syn. Og man kan tænke sig, at Samtalen først ret er blevet livlig, da et Stykke Barnelinned, der var blæst over i en Nabogaard, fandtes at være forsynet med et fyrsteligt Monogram. Barnet, en lille Pige, der ifølge Kirkebogen i Aabenraa var født den 31. Aug. 1805, døbt den 19. Sept. Som Fader dere blev indskrevet Kammerjunkerinde Franziska Genoveva v. Qualen, Kammerjunker Friedrich Karl Ferdinand v. Qualen og Jomfru Elise Heise. I Anledning af Daaben blev desuden indført i Kirkebogen: »Franziska Carolina Elise Enger, et uægte Barn af Christine Heise fra Mecklenborg, der efter Udsagn af Jordemoder Elvers i Ribnitz Amt i Mecklenborg er bleven besvangret af Skovrider Friedrich Enger.«

Om den lille Franziska eller Fanny, som hun kaldtes, vides der fra Barndomstiden kun, at den unge Kvinde, Christine Heise, der havde bragt hende hertil, opfyldte en Moders Pligter mod hende og især var meget omhyggelig med hendes Paaklædning. Sin Skoleundervisning, der foregik paa Tysk, fik Fanny paa Slottet sammen med Amtmandens Børn. Til Livets Ophold fik Plejemoderen og Barnet regelmæssigt Penge, altid i Specier, sendt fra København. Madam Enge, som Christine Heise kaldte sig, tjente desuden en Del ved saakaldt »Franskvask«, d. v. s. Vask og Behandling af den Tids Kniplingskapper, Ryscher, Ærmer og lignende. Hussproget var Tysk, men da Fanny kom til Skelsaar og Alder, blev hun ligesaa dansk i Sind og Tanke, som Plejemoderen var tysk.

Efter at have boet en Del Aar i Slotsgade, flyttede Madam Enge og Fanny om paa Storetorv, hvor de beboede 1. Etage i Rebslager Daniel Møllers Hus (senere afløst af Købmand Hans Danielsens Ejendom).

Derfra flyttede de op i Ramsherred, hvor de i mange Aar boede i Frontispice-Lejligheden hos Bødker Tøgesen, kaldet Hartmeyer (nuværende Ramsherred 34), skraat overfor Rebslager Garbens Ejendom. Her blev Fanny i Tyveaarsalderen heftig syg. I flere Dage talte hun saa vildt, at Plejemoderen troede, hun var bleven vanvittig, og derfor løb over og søgte Hjælp og Trøst hos Dorte Garben. Fannys Natur overvandt dog Sygdommen, men da Krisen var overstaaet, var hun saa medtaget, at hun kun var en Skygge af sig selv. Det var da heller ikke alene Legemet, der havde været angrebet, nej, ogsaa Sjælen havde været i Kamp og var af denne gaaet ud med den ejendommelige og mystiske Evne, som Frederik Fischer senere omtalte som et Menneskes »sjette Sans«.

En af de faa Mænd, Fanny Enge kom i nærmere Forbindelse med, var Barber Peter Wilhelm Speckhahn, der var født 1818, og som i Aaret 1842 fra Flensborg var flyttet til Aabenraa. Da var Fanny Enge 37—38 Aar gammel. Hvorledes denne tysksindede Mand kom i Forbindelse med Fanny Enge og paa en Maade blev hendes Formynder, lader sig ikke efterspore. Barber Speckhahn var tavs, og ingen af hans Sønner mindedes nogensinde at have hørt Faderen fremkomme med Ytringer angaaende Jomfru Fanny. Maaske kan hun have indsat en Hypotek i den af Speckhahn købte Ejendom i Sønder-

gade. Hvordan det end har været, saa er det en kendt Sag, at Speckhahn i en lang Aarrække stod hende bi i Pengesager, ligesom et Underhold, der sendtes Fanny Enge fra København, gik gennem hans Hænder. Det var ogsaa ham, der sammen med Retsfuldbyrderen ved hendes Død optog Fortegnelsen over Boet og ligeledes ordnede Begravelsen, der der ved, skønt der i Byen ogsaa var en Præst for den danske Menighed, kom til at foregaa paa det tyske Sprog.

Barber Speckhahn hjalp ogsaa Fanny Enge med at købe det lille Hus i Persillegade, som hun beboede til sin Død. Her døde ogsaa Plejemoderen, Christine Heise, den 30. Januar 1853. I Kirkebogen er indført: »Christine Marie Margrete Heise, død den 30. Januar 1853, ægte Datter af Forældrene Christian og Elisa Heise i Mecklenborg, efterlader en uægte Datter, født den 31. August 1805, Alder 72 Aar.«

»Jeg hedder kun Jomfru Fanny!«

Fanny var en lille sirlig Person med et fint, regelmæssigt Ansigt og en frisk Teint. Hun havde glat sort Haar med en Skilning i Midten. Lige ned i Panden hang dog en Lok. Der findes desværre intet Billede af hende. Hverken Madam Enge eller Fanny kunde formaaes til at lade sig fotografere. Fanny, der hele sit Liv kun havde været borte fra Aabenraa paa kortere Besøg, talte i daglig Tale Byens Dialekt. Naar hun paa Raadhuset eller andet Steds spurgtes om sit Navn, svarede hun: J o m f r u F a n n y. Naar hun derefter anmodedes om at sige sit Efternavn, svarede hun saa energisk: »Jeg hedder kun Jomfru

Fanny«, at al videre Diskussion var udelukket. I Tiltale kaldtes hun derfor ogsaa altid kun Jomfru Fanny. Da hun blev ældre, var det, som om Tiden med Hensyn til Moden voksede fra hende. Hun gik sjældent og for det meste kun nødtvungent ud og vakte da næsten Opsigt ved sin gammeldags Klædedragt. Som andre Borgere havde hun i St. Nicolai Kirke sin egen Stol med Navn paa. Fanny Enges Stol var Nr. 13. Efter Plejemoderens Død fortsatte Fanny Vaskeriforretningen. Men som Aarene gik, blev Understøttelsen fra Danmark mindre og mindre, og tilsidst saa hun sig nødsaget til at modtage Understøttelse af Ingeniør J. Maybøll fra Sønderborg, der i Aarene 1867—68 var med til at anlægge Jernbanen til Aabenraa, og som i den Tid vandt Jomfru Fannys Tillid og fik Indpas i hendes Hjem.

Fanny døde den 27. Marts 1881. I Kirkebogen staar: »Franziska Caroline Elise Enger, kaldet Fanny Enger, foregiven som Datter udenfor Ægteskab af Christine Heise fra Mecklenborg og Skovrider Friedrich Enger i Ribnitz Amt, født her den 31. August 1805, død den 27. Marts og begravet den 1. April 1881, 75½ Aar gammel.«

Da der ingen Arvinger fandtes, afholdtes der den 25. April 1882 ved Skifterettens Foranstaltning offentlig Auktion i Aabenraa over ugift Franziska Caroline Elise Enges Dødsbo. Ved denne Lejlighed erhvervede den Gynderoth-Saldernske Boligstiftelse i Aabenraa den Boet tilhørende Beboelsesejendom i Persillegade — nu Nr. 3. Købesummen androg 1000 Mark.

Dødsboets Værdi androg iøvrigt 2729,11 Mark. I Henhold til den Aabenraa Kommune ifølge Artikel

29 i Aabenraa Skraa fra Aar 1335 — jfr. Artikel 97 i den saakaldte »Aabenraa Stadsret af 1284« — tilkommende Ret til Halvdelen af visse herreløse Kapitler tilkendte Skifteretten under 30. 12. 1882 Kommunen Halvdelen af Beholdningen med 1364,55 Mark, medens den anden Halvdel tilfaldt Staten.

Af disse Forhold kan man slutte, at der ingen Slægtninge har meldt sig fra eller af Myndighederne kunnet opspores i Mecklenborg, hvorfor Arven har maattet betragtes som herreløst Gods.

I Skraaen hedder det nemlig:

»Hvem som dør iblandt os, hans Arvegods skal blive i det Hus, hvor det er, til 30te Dagen, hvor Raadmændene vil bese det. Hvis sande Arvinger saa kommer, skal de have det, og hvis ikke, saa skal Raadmændene vogte dette Gods Aar og Dag, men ikke mere. Derefter skal Fogeden have Halvdelen deraf og Raadmændene den anden Halvdel.«

Da Fristerne ses at være samvittighedsfuldt overholdt, har der saaledes været rigelig Tid til at gøre Arvekrav gældende. 2700 Mark vilde have været mange Penge for mecklenborgske Slægtninge i smaa Kaar, hvis saadanne havde eksisteret.

Det blev sidste Gang, at en Bestemmelse i Aabenraa gamle Skraa fik retsgyldig Virkning. Den 600 Aar gamle Aabenraa Skraa blev iøvrigt ophævet ved Lov Nr. 15 af 9. 3. 1926.

Det maa beklages, at Jomfru Fannys Ejendele ved Auktionen efter hendes Død spredtes for alle Vinde. En Del af hendes smukke Haandarbejder findes dog endnu paa forskellige Hænder i Aabenraa. Et af de smukkeste, en stor Lysedug, der pyntede Festbordet i »Folkehjem«s Sal ved Kongeparrets

Modtagelse i 1920, vil dog nu blive skænket til Aabenraa Museum, hvor der i Forvejen findes adskillige Genstande, der har tilhørt Jomfru Fanny.

Fanny Enges Grav paa Kirkegaarden er den syvende paa langs i anden Række i det første Stykke til Venstre for Hovedindgangen. Hun jordedes i en Grav, der tilhørte Boghandler Sørensen, og hvori der i Forvejen laa en ung Pige begravet. Paa Mindesmærket over Jomfru Fanny staar:

Fanny Enge
født 31. August 1805
død 27, Marts 1881
Hvil i Herren.

Hvem var saa egentlig Jomfru Fanny?

Ja, efter alt at dømme var Franziska Caroline Elise en Prinsesse, Datter af Christian Frederik af Danmark, den eventuelle Tronarving, naar Frederik den Sjette døde uden mandlige Arvinger, og Prinsesse Charlotte Frederikke af Mecklenborg-Schwerin, men født inden Forældrenes Ægtevielse.

I September 1804 besøgte Arveprins Frederik, en Broder til Christian den Syvende, med sine Børn »Ludwigslust«, hvor Hertug Friedrich Frantz residerede. Her forelskede den attenaarige Prins Christian sig i sin to Aar ældre Kusine, Prinsesse Charlotte, der var meget indtagende og meget livlig. Medens Faderen og de øvrige Børn drog hjem efter nogle Dages Forløb, forblev Prins Christian ved det mecklenborgske Hof til langt hen paa

Efteraaret. 1805 opholdt Prinsen sig som Divisionsgeneral paa Slottet i Pløn og aflagde ogsaa herfra gentagne Gange Besøg paa Ludwigslust. I Decem-ber samme Aar døde hans Fader og kort Tid der-efter deklareredes hans Forlovelse med Prinsesse Charlotte. I Juni 1806 fandt deres Formæling Sted. De Nygifte fik anvist Bolig paa Pløn Slot, hvor Prinsessen i April 1807 fødte en Prins, som dog døde kort Tid efter Daaben. Aaret efter tog Prinseparret Bolig paa Amalienborg, og her fødtes den 6. Okto-ber atter en Søn, den senere Frederik den Syvende

Ifølge Kirkebogen er Fanny født den 31. August 1805. At hun ikke er født i Aabenraa er saa ind-lysende, at den senere i Kirkebogen indskudte Be-mærkning om, at hun er født i Slotsgade, kan antages som et temmeligt mislykket Forsøg paa at tilsløre de virkelige Forhold. Overleveringerne og Fannys eget Udsagn gaar ud paa, at hun er født paa Pløn Slot. Det var ikke et uægtefødt Skovriderbarn, som ind-hyllet i Kammerdug og ægte Kniplinger i en konge- lig Postvogn førtes til en lille By, hvor Moderen, en Landsbypige fra Mecklenborg, kunde skjule sin Skam. Lige saa lidt kan det tænkes, at et uægtefødt Barn af ringe Herkomst faar adelige Faddere. Aar- sagen til, at Barnet bragtes til Aabenraa, maa snarere søges i, at Grev Conrad Daniel Blücher, som i mange Aar havde været knyttet til Hoffet i Køben- havn og ligeledes havde staaet i Forbindelse med Hoffet i Mecklenborg, paa den Tid var Amtmand her. Grev Blücher, der i 1804 havde tiltraadt Em- bedet som Amtmand over Aabenraa Amt, udnævntes i 1808 til Overpræsident i Altona og dansk Lens- greve under Navnet Blücher-Altona.

*Undervisning sammen med Amtmandens
Børn paa Brundlund Slot.*

Fanny og Plejemoderen fik regelmæssigt Penge til deres Underhold sendt fra København. Hun undervistes paa Brundlund Slot sammen med Amtmand Blüchers Efterfølger, Amtmand Otto Johansen v. Stemanns Børn; hendes Konfirmationskjole var syet af sort Fløjl, og i hendes Besiddelse var Kister med Kammerdug, Lærred, Sengedrejl, flere Stel københavnsk Porcellæn og en Del Sølv og Guldsager med og uden Krone. Som Barn var hun et Par Gange paa Før, hvor hun fremstilledes for Prins Christian. Plejemoderen rejste ligeledes med hende ned til Altona for at aflægge Besøg hos Grev Blücher, ligesom Fanny gentagne Gange senere besøgte Kammerherreinde Blücher paa Graasten Slot.

Da Plejemoderen engang i Jomfru Fannys unge Aar blev meget syg, befalede hun hende at hente et lille aflaaet Skrin, der stod i den nederste Kommode-skuffe.

Fanny har ofte beundret det smukke aflange Mahogni-Skrin med det kunstfærdigt i Elfenben udskaarne Nøgleskilt, hvortil hun dog aldrig havde kunnet finde Nøglen. Under Plejemoderens Fravær havde Fanny gentagne Gange, drevet af ungpigeagtig Nyfígenhed, rystet Skrinet, for paa den Maade at kunne fastslaa dets Indhold. Der fremkom dog kun en svag, dump Lyd. Direkte Spørgsmaal med Hensyn til det mystiske Skrin syntes Plejemoderen at overhøre eller gav et undvigende Svar. Saa havde den unge Pige da slaaet sig til Ro med, at Skrinet

muligvis var Gemmested for Breve, som Plejemoderen vilde unddrage andres Blikke.

Da Fanny bragte Skrinet, saa hun, at den Syge, som støttet af Puder sad oprejst i Alkoven, med famlende Fingre løste en Nøgle fra et Baand, som hun, skjult af sit Linned, bar omkring Halsen. Fanny tog Nøglen ud af den skælvende Haand og satte sig paa en Stol ved Siden af Alkoven med Skrinet i sit Skød. Da hun forsigtigt havde aabnet det, viste Indholdet sig at være et stort Dokument med Baand og Segl, som hun begyndte at folde ud.

Stor blev derfor Fannys Skuffelse og Forundring, da Plejemoderen bad hende tænde et Lys, der stod paa Bordet. Endnu større blev dog hendes Bestyrtelse, da Plejemoderen befalede, at hun skulde holde Dokumentet hen over Flammen. Da veg den unge Piges Nyfigenhed for en Angst og Forvirring, som hun hverken i Øjeblikket eller senere kunde finde en Forklaring paa.

Raadvild vendte hun sig om imod Alkoven for at se, om den Syge talte i Vildelse. Dog nej. Hun kendte godt det Træk om Plejemoderens Mund, der ikke taalte Modsigelse, og de store, mørke Øjne veg ikke fra det blege, unge Ansigt. Men ved Fannys Tøven var den Syges Aandedræt blevet mere besværligt, Hænderne krammede Lagenet, og hun bevægede sig uroligt i Puderne.

Et Øjeblik efter flammede det op i den lille Stue, saa sank brændte Papirstumper, Baand og Segl ned i Messingstagens skaalformede Fod og ud over Bordet.

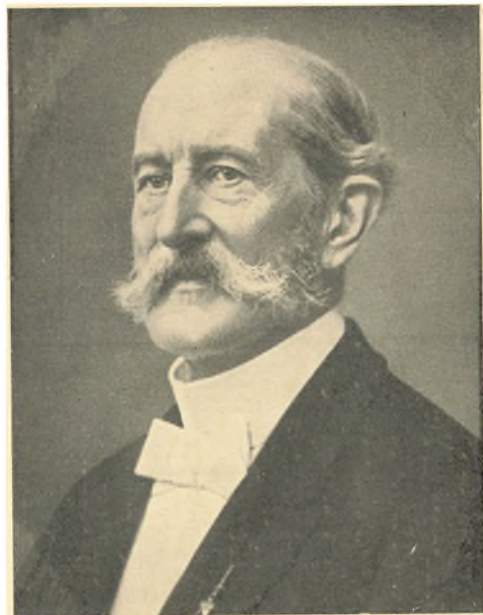
Da Fanny atter traadte hen til Alkoven, bekendte Plejemoderen i korte, knappe Ord: »Dette

Prinsesse Charlotte Frederikke

*Conrad Daniel v. Blücher
Amtmand i Aabenraa fra 1802-08*

*Werner Carl Julius D. v. Levetzau
Landraad over Aabenraa 1865-89*

Dokument indeholdt Oplysninger om din Herkomst, men det gavner dig dog ikke, om du havde faaet at vide, hvem du er.«

Da denne skæbnesvangre Tilstaaelse var gaaet op for den fortunlede og ulykkelige unge Pige, kastede hun sig paa Knæ foran Alkoven og greb den Syges Hænder, mens hun hulkende udbrød: »Oh, Mutter, Gnade!« Det eneste Svar var en pinefuld Stønnen.

Christine Heise havde indfriet sit Løfte, men hun døde ikke.

Da der senere engang havde været Ildløs paa Pløn Slot, fortalte Plejemoderen Fanny, at nu var det sidste Bevis paa hendes Fødsel, et Duplikat af det Dokument, som den unge Pige havde maattet brænde, gaaet tabt.

Selv om den lille Franziska alene af Hensyn til Arveretten til den danske Trone hemmeligt maatte fjernes før Forældrenes Formæling, saa kan man dog ogsaa ud fra vor Tid forstaa, at en Prinsesse, født udenfor Ægteskab, ikke blot vilde være højst uvelkommen ved et Hof, men ogsaa kaste en Skygge paa Forældrene. Men man spørger dog uvilkaarligt, om Prinsesse Charlottes Moderhjerter helt kunde fornægte sit førstefødte Barn. Efter alle Oplysninger fra den Tid ser det ud til, at Prinsessen med sin ulykkelige Natur er kommet ind i saa vanskelige Forhold, at hun aldrig har villet eller kunnet sætte sig i Forbindelse med sin Datter. Da Prinsesse Charlotte havde opholdt sig et Par Aar i København, hvor hendes temperamentsfulde Væsen kun mødte Kulde ved

Hoffet, der vel ikke har været helt uvidende om Tildragelserne i Pløn, var hun kendt for sine gale Streger. Nogen Tid efter Prins Frederiks Fødsel indledte hun et Forhold med sin Musiklærer, Ed. du Puy, en fransk Kunstner, der i flere Aar havde gjort stor Lykke paa det kongelige Teater. Da Forholdet opdagedes, maatte du Puy forlade Landet, medens Prinsessen blev separeret fra Prins Christian og fik anvist Bolig paa det kongelige Slot i Horsens, hvor hun levede et meget selskabeligt og tøjlesløst Liv. I Aaret 1830 rejste Prinsesse Charlotte til Rom, hvor hun gik over til Katolicismen, oversatte en Del franske og tyske Andagtsbøger og øvede Diakonissegerning. Efter 10 Aars Forløb døde hun i 1840 og blev begravet bag Peterskirken i Rom.

Da Sønnen, Frederik den 7., var bleven Konge, sendte han Kammerherre Blücher til Rom for at faa Graven ordnet paa anden Maade.

Kisten hensattes i Nærheden af Kirken i en Marmorsarkofag, og Billedhuggeren Jerichau skabte et smukt Mindesmærke med Inskription, der den Dag i Dag opsøges af danske Romafarere.

I 1815 ægteviedes Prins Christian til Prinsesse Karoline Amalie, Datter af Frederik Christian til Augustenborg. Da Prinseparret en Tid lang havde taget Ophold paa Graasten Slot, blev Fanny og Plejemoderen opfordret til at besøge dem. Ved denne Lejlighed skal Fanny, efter eget Udsagn, ikke have været tilstrækkelig underdanig overfor Karoline Amalie, fordi hun vidste, at hun var Prinsessen jævnbyrdig. Herover blev baade Prinsessen og Plejemoderen meget fortørnet.

Da Prins Christian i 1839 efter Frederik den 6.s

Død var kommet paa Tronen, holdt der en Dag en kongelig Postvogn udenfor det Hus i Ramsherred, hvor Fanny boede. Et Par højere Officerer steg ud og gik ind til Fanny. De skulde føre hende til København. Da Plejemoderen hørte det, blev hun ude af sig selv, brast i Graad, knugede Fanny til sit Bryst, kyssede hende og spurgte, om hun vilde forlade hende. Men Fanny svarede, at med det gode tog hun ikke med. Officererne maatte da give op, thi de havde faaet Ordre til kun at tage Fanny med, naar hun selv vilde, de maatte ikke bruge Tvang.

Efter Kong Christian d. 8.s Død i 1848 udstraktes der fra København endnu engang en Haand for at komme Fanny til Hjælp, idet Frederik Fischer fra en Hr. Kock i København modtog et Brev, hvori der stod, at Enkedronningen ønskede Oplysninger om Fanny og de Kaar, hvorunder hun levede. Da Fr. Fischer paa Grund af Lamhed i Benene havde vanskeligt ved at færdes, sendte han Fanny Besked med Bøn om at komme hen til sig. Fanny nægtede først at efterkomme Opfordringen med den Motivering: »Jeg ved godt, hvad det drejer sig om, Dronningen blev fornærmet, da jeg ikke vilde kysse hende paa Haanden, sidst vi saaes paa Graasten Slot.« Venner fik hende dog omsider overtalt til at høre, hvad Fr. Fischer havde at sige hende. Der kom dog intet Resultat ud af Samtalen.

Om Frederik d. 7. har vidst Besked om sin eneste Søster, der levede i Aabenraa, er et stort Spørgsmaal. Og af den nye Slægt, som kom paa Tronen i 1864, kunde det ikke forlanges, at den skulde tage sig af svundne Tidens ofte saare udviklede Familieforhold og saaledes heller ikke af Fanny.

Sølvtoj med Fyrstekrone.

Et Bevis paa Fannys fyrstelige Herkomst kan ogsaa ses i de Guld- og Sølv-sager, som hun ejede. Da Understøttelsen fra København stadig blev mindre, saa hun sig i de senere Aar desværre nødsaget til at bede Fru Junggreen realisere saa én af sine Værdigenstande, saa en anden. I Fru Henriette Haves Besiddelse findes en stor Guld-Filigrannaal, som Christian d. 8. har baaret i sit Kalvekryds, og en Potageske, som hun kun kan tænke sig paa nævnte Maade er kommet i Moderens Besiddelse.

Det Sølvtoj, der var forsynet med Krone, blev inden Auktionen over Fanny Enges Efterladenskaber beslaglagt af Landraad v. Levetzau, hvis Fader havde været Overhofmarskal under Christian d. 8.

Kammerjunker, Landraad Werner v. Levetzau var gift med en Datter af Hofchef Grev Blücher-Altona, som i 1805, ved den lille Franziska Enges Ankomst til Byen, havde været Amtmand paa Brundlund Slot. Før v. Levetzau kom til Aabenraa, havde han været Landfoged paa Sild og siden Amtmand over Ahrensboek og Pløn Amter i Holsten. Familien v. Levetzau var godt anskrevet hos Amtets og Byens danske Befolkning, ikke blot for deres venlige Optræden, men fordi det forlød, at baade Landraaden og hans Frue havde danske Sympatier.

Der har i Forvejen temmelig sikkert været Forbindelse mellem Landraaden og Jomfru Fanny, thi en Dag, da Kathrine Tøgesen fra Perbøl besøgte Fanny, kom en Tjener fra Slottet med Bud fra Landraad v. Levetzau, om Jomfru Fanny vilde komme op paa Slottet, Landraaden vilde gerne tale

med hende. Tjeneren fik den Besked med tilbage, at Jomfru Fanny boede i Persillegade, hvis Landraaden ønskede at tale med hende.

Overfor Kathrine Tøgesen forklarede Jomfru Fanny derefter, at hun i de Dage havde været paa Landraadskontoret for at betale en Bøde for sin Hund, der uden Halsbaand var smuttet ud paa Gaden. Ved denne Lejlighed havde hun glemt et Lommetørklæde med fyrsteligt Monogram. Det var kanske det, Landraaden vilde tale med hende om.

Som Barn kaldte Fanny sin Plejemoder »Mutter«. Men da hun var blevet voksen, kaldte hun hende ofte Christine og talte ved Lejlighed til hende i en irriteret Tone. Lige overfor andre hævdede Fanny meget bestemt, at Christine Heise ikke var hendes Moder, og at hun var et ægtefødt Barn. Plejemoderen skal have været en Skovriderdatter fra Pløn, som højst rimeligt er blevet betalt for at være Fannys Amme og Plejemoder.

Da nogle Damer i et Selskab i Aabenraa, hvor ogsaa Fanny og hendes Plejemoder var til Stede, kritiserede Prinsesse Charlotte for hendes Forhold til den franske Skuespiller og hendes vilde Levned, protesterede baade Fanny og Plejemoderen energisk og forsvarede Prinsessen. En Dag, da Fanny var inviteret paa en Klubtur, som en Del Damer fra Aabenraa havde til Lyksborg, savnedes Fanny, da Selskabet skulde bryde op. En af Damerne, som gik ind i Slottet for at lede efter hende, fandt hende aandsfraværende staaende foran et Oliemaleri. Hun hørte først ikke, at der blev talt til hende, men vedblev at se paa Maleriet. Endelig sagde hun stille:

»Det er min Moder«. Det var et Billede af Prinsesse Charlotte.

I 1907 aflagde Fru Marie Lassen fra Sdr. Hostrup sammen med Slægtninge et Besøg paa Rosenborg. Da de paa slesvigsk Dialekt stod og diskuterede om et gammelt Skatol, hørtes Samtalen i Forbigaaende af Assistent Faaborg, der præsenterede sig for at kunne give Oplysning om Diskussionens Aarsag. Han tilbød derefter at vise Damerne rundt paa Slotstet. Idet Selskabet betraadte et af Værelserne i Frederik d. 7.s Afdeling, faldt Fru Lassens Blik paa et lille Oliemaleri paa Væggen. Uvilkaarligt udbrød hun: »Nej — Fanny.« I Værelsets Midte stod et stort Mahognibord med Glasmontrer, hvor der laa en Del Sager, som efter Fru Lassens Mening havde tilhørt Fanny. Her laa de slidte Sølv-Teskeer med Krone over, som Fru Lassen mange Gange hjemme i den lille Stue i Aabenraa havde rørt rundt med i Fannys store hvide Porcellænskopper med Guldkant. Her laa ogsaa en Del af Fannys kendte Broderier: Tyll indfattet i Kammerdug.

Efter at Assistent Faaborg havde faaet nærmere Forklaring angaaende Fanny, saa han sig paa sin Side i Stand til at oplyse, at det omtalte Oliemaleri var et Billede af Prinsesse Charlotte, der før havde hængt paa Lyksborg Slot, og at alt, hvad der fandtes i Frederik den 7.s Afdeling, havde tilhørt dennes Slægt.

Da Fru Junggreen i 90'erne sammen med Datteren Henriette og de aabenraaske Damer, Fru Thaning og Fru Helene Bruhn efter et Besøg hos Villars Lunn paa Aggersvold var paa Rosenborg og traadte ind i Værelset, hvor Maleriet af

Prinsesse Charlotte hængte, udbrød ogsaa hun overrasket: »Nej det er, som jeg ser Jomfru Fanny.«

Hen paa Eftermiddagen, Dagen før Fanny Enge døde, sendtes der Bud ned paa Skibbroen til Fru Junggreen, om hun ikke vilde komme op til Jomfru Fanny, da hun var syg.

Det traf sig saa uheldigt, at Fru Junggreen netop den Dag havde stor Foraarsvask. Solen skinnede, og der blæste en frisk Vind. Vaskekonen havde lige udtrykt sin Glæde over den gode Udsigt til at faa hele Vasken tør, om Fru Junggreen blot vilde hjælpe til med at tømme Snorene for det tørre Tøj og faa det sidste hængt op. Fru Junggreen kendte Vaskekonens Pligttroskab og vidste, hvor interesseret hun var i sin Gerning.

— Er det meget slemt med Jomfru Fanny? spurgte hun. Det vidste Budet ikke.

— Hils og sig, at jeg kommer i Morgen Formiddag, saa tidligt, som det er mig muligt. Fanny var jo før kommen over en Foraarsforkølelse.

Da Fru Junggreen den følgende Formiddag traadte ind i den lille Stue i Persillegade, saa hun til sin Sorg og store Bestyrtelse straks, at Jomfru Fanny var meget syg. Lægen havde været, og der stod Medicin paa et lille Bord ved Siden af Sengen.

Da Fru Junggreen med kærlige Ord bøjede sig ned over sin gamle Veninde, gled der et genkendende Skær over Fannys Ansigt, og hun anstrengte sig for at sige noget. Læberne bevægede sig, men der kom ingen Lyd. Saa gav hun ved Tegn at forstaa, at hun vilde skrive. Fru Junggreen fik ogsaa Skrivemateriel lagt tilrette, men da var det forsilde. Jomfru Fannys Øjne var brustne. De saa intet mere.

Jomfru Fanny lagdes i Kiste af Fru Junggreen, Fru Thajsen Petersen fra Stubbæk og Fru Petersen fra Sdr. Hostrup. Mange Aar i Forvejen havde Fanny med sin sidste Rejse for Øje broderet en overordentlig smuk Kammerdugskjole, oversaaet med indlagte Strøbuketter af Tyll. Gentagne Gange var det forgæves foreslaaet Fanny at forære Kjolen til en af de unge Piger indenfor Vennekredsen. De tre Damer fandt blandt hendes Efterladenskaber de forkullede Rester af hint Dokument, der indeholdt Oplysninger om hendes Fødsel. Uden at undersøge det nærmere lagde de det under Fannys Hovedgærde, for at hun kunde tage den Hemmelighed om sin Herkomst, hun ikke selv havde betroet dem, med i Graven.

Jomfru Fannys Syner og Spaadomme.

I »Fyns Avis« for 30. Maj 1849 findes følgende Notits:

»Vore Læsere vil erindre, at vi i et Brev fra Aabenraa omtalte en Pige, der ved sin Drøm eller Spaadom havde allarmet Insurgenterne saaledes, at de førte hende som Fange til Rendsborg. Vi søgte straks at indhente nærmere Oplysning om denne Pige og hendes Spaadom, og havde igaar endelig ad en lang Omvej modtaget det mærkelige Drømmesyn, hvilket vi meddele vore Læsere som et lille Gratisbilag til Avisen. Det gaar igennem Nordslesvig fra Mund til Mund som en hellig Propheti, og vi have deri et nyt Bevis for, at Nordslesvigerne hænger ved Danmark med en inderlig Overbevisning om, at vor Sag vil faa et heldigt Udfald, om det end for Tiden seer noget misligt ud.«

Fanny fortæller:

»Naar Klokken var 12 om Natten, forekom det mig syv Nætter i Rad, som om en høj og stærk Røst raabte: »Fanny! Fanny!« og jeg slog Øjnene op og saa, hvorledes Borgerne i vor By løb med hvide Bind om Armene og nogle med alleslags Vaaben, og Alt var i fuldt Oprør. Jeg saa fremdeles, hvorledes Borgerne med hvide Bind om Armene greb Bønderkarlene og Søfolkene, der vilde rejse til Danmark og blive deres Konge tro, og kastede dem i Fængsel. Derpaa kom vilde Skarer fra Tydskland med langt Skæg og flagrende Haar i Fløjels Frakker og Lærreds Bluser. De saa skinbarlig ud som de Folk, jeg har læst om i Rinaldo Rinaldini og Skinderhans; thi de havde en bred Kniv ved Siden og en Bøsse paa Nakken og en bredskygget Hat med en Hanefjer paa Hovedet. De sang: »Was ist des Deutschen Vaterland« og »Schleswig-Holstein meerumschlungen« og Borgerne stemte i med, saa det syntes, den Jubel og Glæde aldrig vilde faa Ende. Men snart kom den danske Armé fra Haderslev mod Aabenraa, og nu flygtede Alle Syd paa ad Flensborg til, hvor de bag Bankerne mellem Bau og Flensborg vilde slaa de Danske. Men jeg saa, at de Danske slog dem og fangede dem, saa det var en Gru. I Flensborg var der stor Glæde. Derefter drog de Danske til Slesvig, hvor de blev slagte og kom tilbage i en daarlig Forfatning. Bag efter dem kom en uhyre Mængde tyske Tropper og drog Nord paa helt ind i Jylland, men snart kom de tilbage som i en fuldstændig Flugt, saa travlt havde de. Men de standsede ved Flensborg og kæmpede med vor Armé ved Sundeved. Efter nogen Tid drog de hjem til Tydskland, fordi

der blev sluttet Vaabenstilstand. Preusserne i For-
 ening med samtlige Forbundstropper kom tilbage
 igen, og Krigen begyndte paany. De Danske træns-
 ges tilbage og lide mangfoldige Tab, men saa kom-
 mer der Hjælp og det en mægtig Hjælp. Da rykker
 hele den danske Armé gennem Aabenraa sydfra og
 straks bagefter en stor russisk Armé, hvor-
 iblandt jeg saa Cavalleri paa smaa vilde Heste og
 Karlene havde vilde, mørke Ansigter med korte
 Næser, og ved Siden havde de overmaade krumme
 Sabler. Naar denne Armé er passeret gennem Aaben-
 raa, saa slaar Forløsningens Time, og Tydskernes
 Undergang er for Døren. Kort derefter kommer det
 mellem Aabenraa og Haderslev til Slag, hvor der i
 tre Dage skal kæmpes med den største Forbitrelse,
 men Tydskerne blir slagne og flygter ad Tydskland
 til. Efter dette Slag drager Kongen i Spidsen for
 sin Armé uden at møde mindste Modstand lige til
 Hamborg, og Krigen er til Ende.«

Det er det mærkelige ved dette Syn, Drøm eller
 Spaadom, hvad man nu vil kalde det, at mange af
 Pigens Bekjendte kunne bevidne, at hun har fortalt
 dem det samme for flere Aar siden, ligesom ogsaa til
 Provsten. Førrige Sommer forudsagde hun bestandig,
 hvorledes det vilde gaae. Madam Greisen og min
 Kone besøgte hende flere Gange, og hvad hun for-
 talte dem, skete ogsaa. Saaledes sagde hun, vi maa
 ikke ønske nogen Vaabenstilstand, for saa varer Kri-
 gen et heelt Aar længere. Hun har ligeledes forud-
 sagt, at hun vilde blive fængslet, hvilket jo ogsaa er
 sket, fordi Tydskerne ikke kunde taale at høre hendes
 Spaadom. Hun sagde aabent baade til Borgermester

Schow og den fjendtlige General, der lod hende føre for sig, at, dersom de vilde ledsage hende derhen, saa vilde hun ganske nøjagtigt betegne og vise dem det Sted, hvor Tydskerne vilde blive slagne, og hun vilde ligeledes betegne dem de Landsbyer, der vilde komme til at gaa op i Luer.

Naar man nu sammenfatter, betænker og overvejer alt dette, at hun for 12 Aar siden har fortalt dette Spaadomssyn til min Kone og Madam Greisen, ja til Provst Poulsen, som dengang var i Aabenraa, at hun forrige Sommer i alle Enkeltheder forudsagde, hvorledes det vilde løbe af, fremdeles at hun er en overmaade vel oplært gudfrygtig Pige, der lever hos sin Moder i meget gode Omstændigheder, saa er det jo intet Under, at hele Nordslesvigs dansksindede Befolkning troer paa Fannys Spaadom og med fuld Fortrøstning venter paa det Tidspunkt, da Danmark i Forening med sine Forbundsfæller vil vise Tydskernes saaledes paa Hjemvejen, at de skulle tabe Lysten til at komme igen i slige Ærinder. Undertegnede har troet, at det ogsaa vilde være mange i Kongeriget til Trøst og Husvalse at læse, hvad der er blevet aabenbaret om Landets Redning og Frelse. Derfor har jeg søgt ad en hemmelig Vej at skaffe det til Danmark.

Aabenraa, den 16. Maj 1849.

Momme Boisen.

Venskab med Aabenraas danske Familier.

Rygtet om de nævnte Syner, der gik ud paa et for Danmark heldigt Udfald af de kommende Begivenheder, vakte danske Folks Opmærksomhed, og

fra den Tid stammer sikkert Jomfru Fannys Kendskab og Venskab med Redaktør Frederik Fischer og flere udpræget dansksindede Familier i Aabenraa og Omegn, saaledes Sejlmager Cornett og Hustru med deres unge Døtre, blandt hvilke især Fru Anna Junggreen og Fru Mathilde Frahm skal nævnes, Familien Damm paa Brunde Teglgård, Gaardejer Thajsen Petersen i Stubæk, Sognefoged Hansen Petersen i Sønder Hostrup, Gaardejer Petersen i Bremsmaj ved Kværns og Gaardejer Petersen, Lakjær ved Graasten.

Vandt Fanny sig ved sine Spaadomme danske Venner, saa nærede hun dermed stærkt Tyskernes Uvilje. Der fortælles saaledes, at den daværende Provst var hos hende for at tale hende tilrette. Overfor ham forklarede hun, at det vilde være hende umuligt ikke at fortælle om sine Syner, da de var blevet givet hende at aabenbare. Borgmester Schow var ogsaa hos hende og truede med Udvisning, der som hun ikke styrede sin Tunge, men ham svarede hun: »De bliver før udvist af Byen end jeg.« Dette gik senere i Opfyldelse paa følgende Maade:

I Treaarskrigen 1848—50, som paa dansk Side betegnedes som Oprør og paa tysk Side kaldtes Folkerejsning, der gik ud paa Oprettelsen af et selvstændigt Hertugdømme Schleswig-Holstein, kom det i de fleste Købstæder nord for Ejderen, lige fra Rendsborg til Haderslev, til manglehaande Skærmydsler og forbitrede Udslag af Borgernes Patriotisme, alt efter som det ene eller det andet Parti, støttet af Militær fra Nord eller Syd, mente at være Situationens Herre.

Paa Stænderforsamlingen den 18. Marts 1848 i Rendsborg, hvor blandt de 70 Deputerede fra begge Hertugdømmer kun to danske: Krüger fra Bevføt og Schmidt fra Flensborg var tilstede, besluttedes det at sende en Deputation til København for at kræve en fælles slesvig-holstensk Forfatning og Slesvigs Optagelse i det tyske Forbund. Desuden vedtoges det at nedsætte et Tremands-Udvalg, der skulde virke som provisorisk Regering.

Det blev Spørgsmaalet om Slesvigs Indlemmelse i Tyskland, der satte Sindene i Bevægelse, baade herhjemme, i København og i Kiel.

I Aabenraa, hvor den jævne Befolkning overvejende var dansksindet, men hvor der blandt Overklassen fandtes ikke faa Slesvig-Holstenere, var den provisoriske Regering ogsaa blevet anerkendt, og Borgmester Schow sluttede sig aabent til Bevægelsen.

Faa Dage efter ankrede Orlogsbriggen »St. Thomas« under Kaptajn Suenson, og Krigsskibet »Hekla«, ført af Admiral Steen Bille, op paa Reden, hvor de øjeblikkelig fra Land hilstes af de danske Skibstømmermænd og Søfolk, der gav deres Glæde Luft ved at raabe Hurra, svinge med Hattene og vifte med Danebrog.

Kort efter sendte Kaptajn Suenson en Parlamentær i Land med Befaling til Borgmester Schow og Apoteker Karberg, Løveapoteket, om straks at følge med ud til Skibet.

Medens Apoteker Karberg undskyldte sig med Sygdom, overtalte Agent Bruhn og Kaptajn Hans Bruhn, Høgebjerg, Borgmester Schow til sammen med dem at sejle ud til »St. Thomas«.

Saasnart de tre Herrer kom ombord, erklærede Kaptajn Suenson dem for Arrestanter. Brødrene Bruhn fik dog efter faa Minutters Forløb atter deres Frihed, medens Borgmester Schow med »Hekla« førtes til Sønderborg, derfra over Fyn til København, hvor han en Tid lang indsattes i Kastellet.

Og en Gang til droges Borgmester Schows Navn frem paa den politiske Skueplads:

Da Fredspræliminærerne den 10. Juli 1849 undertegnedes i Berlin, sluttedes en Vaabenstilstand paa 6 Maaneder. Saalænge skulde Hertugdømmet i den danske Konges Navn styres af en Landsforvaltning, bestaaende af en Dansker, en Preusser og en Engländer. Danske Tropper skulde besætte Als og Ærø, svensk-norske Tropper det øvrige Nordslesvig og preussiske Tropper Sydslesvig.

For alle Danske kom Landsforvaltningen som en stor Befrielse, medens Slesvig-Holstenerne blev forbitrede og betragtede Vaabenstilstanden som Forræderi. Medens det i Sydslesvig kom til stærke Rivninger, baade blandt Præsteskabet og Borgerne, lykkedes det i Nordslesvig, takket være de svensk-norske Tropper under General M a l m b o r g, at holde Justits.

Brændpunktet var Aabenraa, der under Borgmester Schows og Dr. Neubers Ledelse søgte at hævde sit Ry som »den skønneste Perle i Slesvig-Holsten«. Atter var det de dansksindede Skibsbygmestre og deres mange raske Tømmerfolk med Øksen over Skuldren — Holmens faste Stok, som de kaldtes —, der ikke lod sig skræmme, men greb ind, naar de nationale Bølger ved Lejlighed gik temmelig højt.

Det tog nogen Tid for den svenske General at

sætte sig ind i Grænsebefolkningens indviklede Stridigheder og danne sig sin egen Mening herom. Kunde det være slemt nok med Mændene indbyrdes, bidrog de aabenraaske Kvinder ved Lejlighed ikke mindre til at gøre Stillingen vanskelig for ham. Det fremgaar bl. a. af følgende Tildragelse:

Til Ære for de svenske Officerer havde danske sindede Borgere indbudt til en musikalsk Soiré i Rudebecks Hotel (nu Hotel Royal) paa Nørretorv. Da en Del af Gæsterne, deriblandt ogsaa General Malmberg, havde indfundet sig i Salen, listede Hotellets slesvig-holstensksindede Værtinde, Madam Rudebeck, sig til at stikke en slesvig-holstensk Fane ud mellem Tremmerne paa Salens Balkon. Ved dette Syn blev Skibsbygmester Thorkild Andersens statelige Hustru saa opbragt, at hun impulsivt styrede lige løs paa den noget desorienterede General, hvem hun greb i hans ordensprydede Bryst og ruskede, idet hun harmdirrende udbrød: »Man skulde tro, at De var tysk!«

Følgen af de to Kvinders nidkære Patriotisme var, at Feststemningen var borte og hele Soiréen gik i Vasken.

Da General Malmberg var blevet klar over Situationen, stillede han sig loyalt paa Landsforvaltningens Side. Og da denne havde genindsat den for-drevne Postmester Fr. Moltke i hans Embede, truede Borgmester Schow den svenske General med, at det slesvig-holstenske Parti i Aabenraa nok skulde opvarte Postmesteren med »Kattemusik«. Denne Udfordring besvarede General Malmberg med Løftet om, at han i saa Tilfælde nok skulde stille det fornødne Antal Kapelmestre, »der kunde føre Takt-

stokken med Klem«. Denne Bemærkning udsatte General Malmberg for voldsomme Angreb i den slesvig-holstenske Presse.

Sagen endte med, at den svenske General, for at faa Ro, henvendte sig til de tre Kommissærer, der havde taget Bopæl i Flensborg, og fik udvirket Borgmester Schows Afsked fra Embedet.

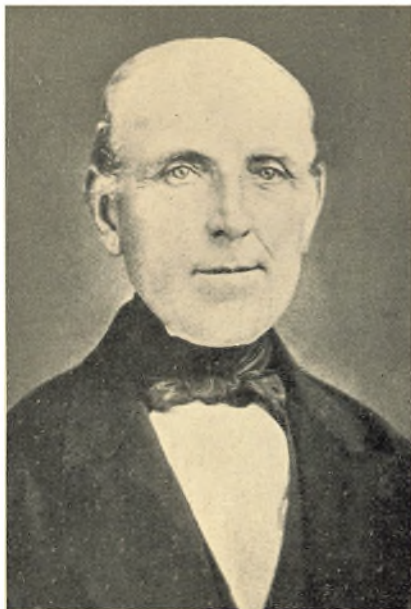
Da Dr. med. Neuber, der var tysk, besøgte Fanny en Dag i Begyndelsen af 1848, fortalte hun til ham, at Kristian d. 8. snart vilde dø, hun havde set hans Ligbegængelse i Roskilde.

»Jeg tænker, de har haft en giftig Lancet«, sagde Fanny, »for Tiden er der nu. Og naar Danskerne kommer, saa løber De, Dr. Neuber, men De kommer igen og løber endnu en Gang.«

Denne Samtale fortalte hun til sine Venner 4 Uger før Kongen døde. Da hun fortalte den temmelig udførligt i Plejemoderens Nærværelse, blev denne forlegen og sagde: »Ach Fanny, Du sprichst so viell«

Da Krigen var brudt ud, gik Fanny i en stadig Angst for, at Danskerne ikke havde reddet de Papirer, som laa paa Pløn Slot, da de efter hendes Mening var aldeles nødvendige for Danmark. Da hun hørte, at Papirerne var i København, udbrød hun: »Gud ske Lov!« Ligeledes var hun meget bekymret for, om Danmark fik de Papirer, der laa paa Augustenborg Slot, da de ogsaa var betydningsfulde. Da hun erfarede, at de ligeledes var i god Behold, blev hun sjæleglad.

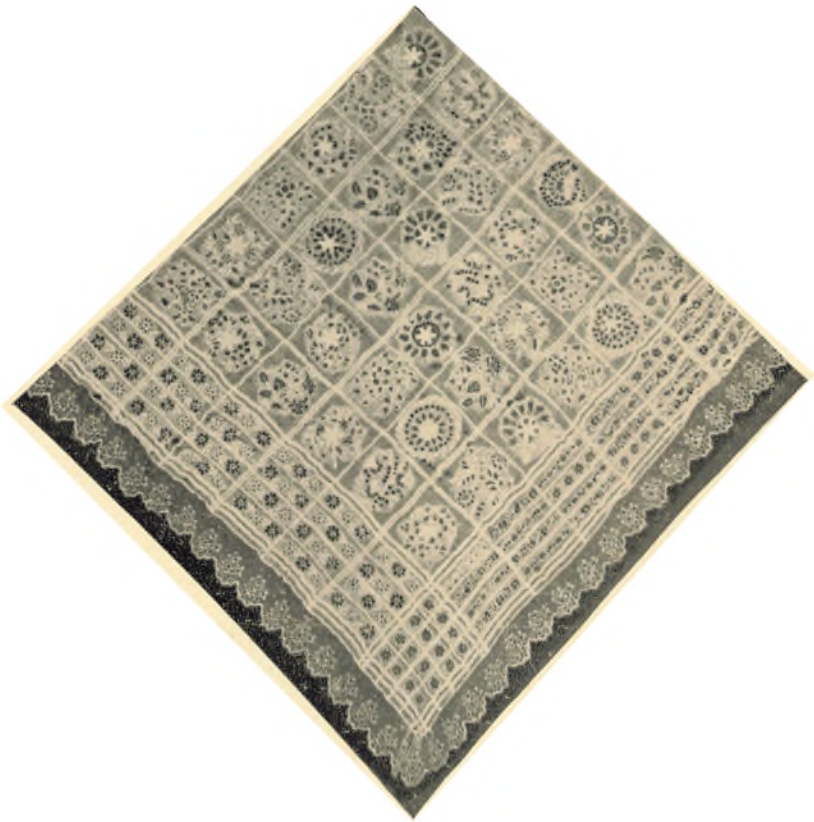
Da Tyskerne anden Gang var i Jylland og vilde belejre Fredericia, kørte de en Mængde Belejringsskyts fra Rendsborg og andre holstenske Byer gennem

Peter Wilhelm Speckhahn

Fru Marie Cornett

Et af Jomfru Fannys Haandarbejder

Huset i Persillegade, hvor Jomfru Eanny døde.

Aabenraa nordpaa. Da Fanny saa det, sagde hun, at det gjorde ikke noget, thi nu fik Danskerne Skytset hjem uden Ulejlighed, idet Tyskerne, der havde Besværet med at flytte det, aldrig vilde komme ind i Fredericia. Hun forudsagde ogsaa Isted-Slaget og Danskernes Sejr der.

Efter Trearskrigen begyndte Fanny at tale om Krigen i 1864: »Preusserne kommer og tager det hele,

og Slesvig vil komme til at sukke under et strengt Regimente. Vi skal blive saa tyske saa tyske, at næsten ingen haaber mere,« sagde hun. Da alle Fannys Forudsigelser nu lød til Gunst for Tyskerne, trak flere af hendes danske Venner, saaledes Sejlmager Cornett og Hustru, sig tilbage fra hende, da de mente, at hun var bleven tysk. Naar det bebrejdedes hende, protesterede hun: »Jeg er ikke tysk, men jeg ser, hvorledes det vil gaa, og nu véd I det.« »Vi har jo da Dannevirke,« mente Vennerne. »Ak nej, Dannevirke vil falde, uden at der løsnes et Skud.«

I Aarene mellem begge de slesvigske Krige af lagde flere ansete Tyskere Visit hos Fanny for at høre om den Fremtid, som for hendes Øjne tegnede sig i deres Favør.

Under Krigen i 1864 var Sognefoged Petersen fra Sønder Hostrup, der ved dens Udbrud havde været fængslet, en Dag til Forhør i Aabenraa. Ved denne Lejlighed var Datteren Marie, senere Fru Lassen, som tolvaars Pige med sin Far i Byen og første Gang nede hos Fanny, som hun skulde forære en Flaske Fløde og andre Fødevarer. Pigebarnet fik den Trøst med hjem, at Faderen kunde være ganske rolig, han skulde ikke komme til at lide yderligere Overlast.

I Halvfemserne gik jeg en Gang sammen med Fru Junggreens Datter af første Ægteskab, Ingeborg Callsen, i ivrig Samtale om Fanny ned ad Rådhusgade. Jeg bemærkede da: »Ja, det er nu godt nok med det, der er sket, men fortæl mig noget om det, der vil ske.« »Ja,« mente hun, »hernede paa »Maden« vil der blive rejst et Slot eller i hvert Tilfælde en

Bygning med mange Taarne.« Paa den Tid kunde Tanken umuligt forlige sig med det, der senere er gaaet for sig paa den daværende Madesti. Og selv om det ikke blev et Slot, saa er de Bygninger, som nu ligger dernede, især Amtshuset, forsynet med Tinder og Takker.

Da jeg omkring 1910 bad Fru Junggreen udtale sig om Fannys Seerevne, sagde hun: »Ja, noget mærkeligt var der ved Fanny. Af egen Erfaring kan jeg fortælle følgende: Da jeg med min første Mand, Kapjtajn Callsen, havde de to store Drengene Frederik og Franz, sidstnævnte opkaldt efter Jomfru Fanny, og endnu gik og bar Sorg efter min Førstefødte, en lille Pige, som døde, trøstede Fanny mig med, at jeg engang vilde faa en lille lys Pige, og hun vidste ikke, hvorledes det skulde gaa til — men jeg vilde ogsaa faa en lille mørk Pige. En 6—7 Aar senere fødtes Ingeborg: den lille lyse Pige, og ti Aar senere, i andet Ægteskab, Henriette: den lille mørke Pige.

Fru Junggreen nærede ogsaa Betænkelighed, da Fanny forudsagde, at den langt udenfor Byen liggende Skovridergaard vilde blive flyttet ind til denne. Skovridergaarden Vesterlund ligger i Dag, hvor den laa dengang, men Byens Gader og Huse er nu ved at omringe den.

Om Tildragelser i Verdenskrigen fremkom Fanny ofte med saa uforstaaelige Udtalelser om sine Syner, at de, den Gang de udtaltes, fik de unge Piger til hemmeligt at puffe til hinanden, der senere som gamle Koner har maattet sande hendes Ord. Sætninger som: »Tag Jer i Agt, alting bliver saa dyrt, saa det næsten ikke er til at faa for Penge.« »Omgaas sparsommeligt med Tændstikkerne, thi de vil slippe op,«

eller: »Pas paa, hvad I siger, og staa ikke to eller tre sammen paa Gaden, thi I er omgivet af Spioner,« har vi alle kunnet drage Lære af.

Til Gaardejer Andreas Petersen fra Bremsmaj, der som ung Mand kørte Brænde ud til Fanny, sagde hun gentagne Gange: »Pas paa, at Du altid har Havre til dine Heste, thi der vil komme en slem Tid.«

Da Fanny paastod, at den Tid vilde komme, da Kaffe og Ris ikke vilde være til at faa, troede hendes Veninde, Fru Thajsen Petersen fra Stubbæk, hende saa sikkert, at hun i mange Aar havde store Oplag af disse Varer liggende paa Loftet. Efter hendes Død i 1894 fik Søstersønnen, Andreas Petersen fra Bremsmaj, 50 Pund af de hengemte Kaffebønner med hjem som sin Part. Meget indtrængende talte Fanny, naar hun til de Unge sagde: »Der vil komme en Tid, da det ser meget sort ud for Jer, vil I love mig da at holde Modet oppe?«

Paa Fru Junggreens og andres Spørgsmaal til Fanny, om hun slet ikke var bange, naar hun saa noget, svarede hun: »Nej, hvorfor skulde jeg dog være bange, det er jo Vorherre, som har givet mig at se.«

En ny stor Krig efter 1864.

Efter 1864 begyndte Jomfru Fanny at tale om en ny stor Krig, og hun trøstede Danskerne med, at deres Trængsel under tysk Styre atter vilde faa en Ende. De danske Venner, der havde trukket sig tilbage fra hende, søgte atter hendes Selskab, og mange gode danske Borgere viste hende Venlighed.

Det havde i Tidens Løb ofte været min Hensigt at besøge gamle Fru Sejlmager Cornett, for af hende at faa noget at vide om Fanny. Det skete endelig i Marts 1909. Da jeg traadte ind, sad den 93aarige Dame i en Lænestol ved Vinduet. Med mit Vidende havde Fru Cornett ikke set mig i over en halv Snes Aar, men der laa ligesom et krænket Tonefald i Svaret paa mit Spørgsmaal, om hun kendte mig. Alle, der er kommen i nærmere Berøring med Fru Cornett, vil med mig bekende, at hun i sin høje Alder, baade i Tanke og Tale, var aandsfrisk som nogen. Om de Forudsigelser, der har berørt vor Tid og tilhører Fremtiden, udtalte Fru Cornett efter Fanny:

»I skal ikke bryde Jer om Paragraf 5 eller Valgresultater, thi de betyder intet. I bliver afstaaet efter en stor Krig. Danmark holder sig udenfor Krigen.«

Paa Fru Cornetts Spørgsmaal, om Beboerne i Aabenraa skulde flygte, svarede Fanny: »Hvor vil I flygte hen, hele Verden staar i Flamme, og intet Steds har de det bedre end hos Jer. Der vil komme til at staa en Kamp i Vesterhavet, saa det bliver rødt af Blod.

Det vil ligeledes komme til Fægtninger ude ved Vestkysten, og Beboerne derfra vil flygte ind til Jer. Her igennem Byen vil der kun komme mørke Troppe, hvis Sprog i ikke forstaar. I skal ikke være bange, men hold Jer inden Døre. De er ikke under Anførsel, men drager kun igennem.

Als, Sønderborg og Tønder kommer med tilbage, Aabenraa bliver Toldsted, og det bliver godt for Aabenraa. Der vil blive gjort alt muligt, for at Flensborg kan komme ind under Danmark, men jeg

ser ikke, at den kommer tilbage. Den første Gang, de danske Soldater kommer, skal I ikke glæde Jer og ikke hejse Flag, thi de bliver her ikke. Først naar de kommer anden Gang, bliver de. Jeg ser dem drage ind i Byen, smykket med Pæoner og friskt Majløv, og der er mange, som følger dem, men det bliver ikke i min Tid, thi jeg kender ingen. Jo, Du er der, men Du er da bleven saa sært forandret.«

»Uha,« sagde Fru Cornett, »jeg er da ikke kommet til Malør?«

»Nej, men Du er bleven saa gammel, saa gammel, jeg kan næsten ikke kende Dig. Du staar nede i din Gadedør og ser de danske Soldater drage forbi.«

»Men,« udtalte Fru Cornett, »det er Optantstraktaten, der er bleven gennemført.«

Paa min Indvending, at den jo ikke havde noget med Genforening at gøre, svarede den gamle Dame: »Jamen, jeg er snart ked af at leve længere.«

Jeg tog Afsked med Fru Cornett med Bøn om sammen med os ikke at tabe Modet og med en spøgefuld Bemærkning om, at jeg først vilde komme igen efter to Aars Forløb.

Da jeg i Marts 1911 traadte ind i Fru Cornetts venlige lille Lejlighed overfor Toldboden, var den gamle Dame lige aandsfrisk, men syg og sengeliggende og mere optaget af Sygdom og Læge end af Fanny. I Samtalens Løb ytrede Fru Cornett Tvivl om, at Fanny havde set hende ved de danske Soldaters Indtog i Byen. Jeg fik da den gode Ide at trøste Fru Cornett med, at det maaske var en af hendes Døtre, der lignede hende meget, som Fanny havde set, en Tanke, Fru Cornett gjorde sig fortrolig med. En Uge senere døde hun.

Den i 1936 afdøde 82aarige Rentier Tøge Tøgesen i Perbøl ved Bolderslev og hans nogle Aar forud afdøde Søster Kathrine, hvis Far indtil 1889 var Degn i Bjolderup, og hvis Mor var Anna Marie Petersen fra Lakjær, har som Unge besøgt Jomfru Fanny adskillige Gange.

Efter Konfirmationen kom Tøge i Tjeneste hos sin Morbror, Lorenz Petersen i Stubbæk og sendtes herfra med Bud til Jomfru Fanny.

Den 16aarige Knøs lagde dog ikke Mærke til Enkeltheder i Fannys Hjem, men huskede blot, at Fannys Forudsigelser overfor ham altid gik ud paa, at Slesvig atter vilde blive genforenet med Danmark og at der, efter at det var sket, vilde komme endnu en meget større Krig. Da vilde det hedde: enten for eller imod, sagde Fanny.

I sin Besiddelse gemte Tøgesen en Speciedaler, som Fanny havde givet ham. »Frøken Fanny var rig,« fortalte han, »jeg har flere Gange hos Speckhahn hentet Renter til hende.« Søsteren havde faaet et fint broderet Lommetørklæde, som hun efter eget Ønske har faaet med i sin Grav som Linklæde.

»Hvor var Frøken Fanny dog en elskelig og gudfrygtig Dame,« vidnede Tøge Tøgesen. »Hvorfor skulde vi dog ikke tro paa, hvad hun sagde? Skønt der var mange, der dengang spottende og tvivlende sagde, at Frøken Fanny skulde ha' en Medalje, naar vi blev dansk.«

Selv om Jomfru Fanny ikke opnaede at faa den lovede Medalje, saa indsattes der dog den 1. September 1934 paa hendes Hus en Mindeplade med Ordene: Her boede Jomfru Fanny.

En Dag, Tøge Tøgesen var i Ærinde hos Jomfru

Fanny og havde glemt at lukke Yderdøren forsvarligt, kom der en fremmed Herre ind i Forstuen og spurgte, om han her kunde blive spaaet. Det kan nok være, at Jomfru Fanny læste ham Teksten: Om han troede, at hun var en almindelig Spaakone, saa var han gaaet fejl i Byen!

De fleste af Fannys Syner drejede sig om Krigs- begivenheder, dog saa hun ogsaa politiske Tildra- gelser. Hun saa Frederik den Syvendes Ligfærd, idet hun forudsagde, at et højtforneemt Lig skulde ud- skibes fra vor Landsdel. Da Fanny i 1864 opfor- dredes til at komme om paa Storegade for at se da- værende Kong Wilhelm af Preussen holde sit Indtog i Aabenraa, afslog hun det med den Motivering, at han ikke vilde komme til Aabenraa.

Han kom det heller ikke og vendte den Gang om ved Gaardejer Jacob Lassens Mark »Vagballe« oven- for Lundsbjerg Kro, hvor Tyskerne senere om denne Begivenhed satte en Mindesten, der uden mange Ord fjernedes og forsvandt i Genforeningstiden.

Flere Gange udtalte Jomfru Fanny, at hun saa en stor tysk Flaade ligge paa Reden, en Forudsigelse, der gav Sejlmager Cornett Anledning til overfor sin Hustru at bemærke: »Æ troe, Morlil, te Fanny blue tumbe, Tyskland ejer jo knap et Skif, hvo' kan hun saa snak om en stoe tysk Flaa'e.«

Den halve tyske Højsøflaade laa inden Gen- foreningen gentagne Gange paa Aabenraa Red.

Men ogsaa paa andre af Livets Omraader gik Fannys Forudsigelser slaaende i Opfyldelse. Af de mange Overleveringer skal blot fremdrages enkelte:

Et Stuehus, der ikke skulde været bygget.

Da Fanny engang i Halvtredserne kørte til Graasten, saa hun ved Forbikørslen første Gang Sognefoged Petersens nyopførte Stuehus i Sønder Hostrup. Næste Gang, hun talte med Sognefogden, mente hun, at de ikke skulde have bygget det, da der i det vilde blive meget Besvær og mange Genvordigheder.

Da Petersen i 1864 første Gang fik Indkvartering, laa der 500 Mand i Stuehuset. Og da tyske Infanterister en Dag trætte og sultne kom tilbage fra Jylland, og blev beværtede med Kærnemælksvælling og stegt Flæsk, spiste de saa meget, at flere blev alvorligt syge. De fattede Mistanke om, at Fru Petersen havde haft i Sinde at forgive dem og blev saa rasende, at de baade vilde hænge og skyde hende. En Dragonvagtmeister, der sammen med sine Folk havde ligget længere Tid paa Gaarden, tog til alt Held Parti for Fru Petersen, der under sit Forsvar allerede havde klemt en Underofficer i Døren, saa han udstødte et højt Vræl. Efter den Dag maatte Fru Petersen ved hvert Maaltid smage paa Maden i Soldaternes Paasyn.

Genvordighederne naaede vel nok deres Højdepunkt, da den 500 Td. Land store Slægtsgaard i 1936 blev udstykket, og ogsaa Stuehuset, i hvis Sal der i Sognefoged Petersens Tid er holdt mangt et nationalt betydningsfuldt Jagtgilde af Egnens Bønder, gik over paa andre Hænder. Salen er nu indrettet til Lade.

Naar Sognefoged Petersens Døtre eller andre unge Piger kom ned til Fanny, undrede de sig ofte over,

at hun tog imod dem, som om deres Besøg var meldt, og bød dem Velkommen med Ordene: »Jeg vidste nok, at I vilde komme, Kakaoen og Æblekagen venter paa Jer.«

Den næstyingste af disse Pigebørn, Fru Maren Sørensen i Vojens, fortæller i et Brev, dateret den 12. Marts 1900, bl. a.: »Der vil blive mange Kirker byggede rundt om i Landet, som ogsaa bliver lukket af Tyskerne — — Prøjsen vil blive saa haard mod de Danske, at de knap tør røre dem, og naar en Dansker fører Proces mod en Tysker, taber han den. En Masse fremmede Folk vil komme ned iblandt os af alle mulige Slags. En gammel hvidhaaret Konge vil komme ridende ind ad Nørreport i Aabensraa, og Prøjserne vil faa travlt med at flygte, men kan ikke komme over Grænsen for Folk.«

Da min Mor som ung Pige engang ledsagede Metta Damm ned til Fanny med Slagtemad, bemærkede hun: »Kan I forstaa, at jeg kan se at tage alle Ting inde i mit Spisekammer uden Lys?« Det kunde de ikke, men de kom Fannys Ord ihu, da Gasværket traadte i Virksomhed i Byen, og der anbragtes en Lygte uden for hendes Vindue.

Engang, da Fanny gik ned ad Trappen til Agent Bruhns Hus paa Storetorv, »saa« hun, at Brønden paa Torvet var borte. En anden Gang, da hun sammen med Fru Thajsen Petersen spadserede ned ad Storegade, mente hun, at to smaa røde Huse, der den Gang laa i Husrækken lige overfor Raadhuset, vilde forsvinde, da hun paa det Sted, hvor de laa, kunde se lige ned paa Maden, altsaa ned ad den senere anlagte Raadhusgade, og at der nede paa Maden var Skibsmaster.

Ved et Besøg af Marie Fischer udtalte Fanny, at hun havde »set« en dansk Mands Ligfærd paa Vej ud til Kirkegaarden. Paa Frk. Fischers Bemærkning, at det lige saa godt kunde være en tysk Mands, svarede Fanny meget bestemt: »Nej det er en dansk Mands.« Marie Fischer mente senere, at det var hendes Faders, Frederik Fischers Jordefærd, Fanny hentydede til.

Fra Fannys Bolig i Persillegade iagttog Fru Marie Lassen Redaktør Fischers Begravelse. Da hun ytrede sin Overraskelse over det store Følge, sagde Fanny, at denne Begravelse ikke var noget imod én, der vilde komme senere. Ved denne vilde Gaden i hele sin Bredde være sort af Mennesker, og Kisten vilde være meget broget. Fru Lassen troede, at Fanny ved denne Lejlighed hentydede til J. P. Junggreens Begravelse. Hans Kiste var dækket af Baand i baade danske, norske og svenske Farver.

Lørdag den 30. Maj 1936 drog ogsaa H. P. Hanssens Ligfærd samme Vej.

Repræsentanter for over Hundrede sønderjydske Ungdoms- og Idrætsforeninger gik i Spidsen med florumvundne Danebrog. Følget talte flere Tusinde, og til Baaren var sendt rundt regnet 200 Kranse med signerede Baand, deriblandt fra Foreningen »Nordens« Afdelinger i alle nordiske Lande.

I Aaret 1870 skulde Andreas Petersen fra Bremsmaj stille til Session. Hans Mor spurgte i den Anledning Fanny, hvorledes hun troede, det vilde gaa. Fanny trøstede hende med, at Sønnen aldrig vilde blive preussisk Soldat, men der vilde komme noget andet aparte for ham. Aaret efter udvandrede

Andreas Petersen til Danmark, hvor han forblev i 9 Aar.

Til Gaardejer Eskildsen i Nybbøl fortalte Fanny bl. a., at hun havde set mange ejendommelige Stilladser rundt omkring paa Markerne, som hun slet ikke kunde forklare sig; thi det kunde ikke være Stilladser ved Kirker eller lignende.

Højspændingsværkets Ledningsnet bæres nu af talrige Stilladser hen over Sønderjyllands Marker.

Endvidere fortalte Fanny, at der vilde blive bygget en Bygning Nord for Aabenraa i Genner Egnen, den vilde se ud som en Kirke, men ikke være det.

Knivsbjergtaarnet?

Varøler i Form af Skrig.

Men ogsaa paa en helt anden Maade kom Fanny i Berøring med det overnaturlige. To Gange skulde Fanny for nogle Dage bo paa den gamle Folkebank, Kaptajn Fr. Callsens Hjem paa Skibbroen, fordi hendes eget lille Hjem i Persillegade skulde undergaa en Reparation. Hver Gang var hun en Morgen forsvunden. Da hun blev afæsket Grunden til denne besynderlige Opførsel, forklarede hun, at det var høje Skrig i Bygningen, der havde drevet hende hjem til sig selv.

Kort Tid efter det første Skrig, Jomfru Fanny havde hørt, blev Kaptajn Fr. Callsen, paa Vej med et Brev til den nærmeste Postkasse, ramt af et Hjerteslag, et uventet Budskab, der aftvang hans Hustru et hjerteskræende Skrig. Og efter Jomfru Fannys anden Bortgang døde Redaktør af »Freja« Richard Sørensens unge Hustru, en Datter af Købmand

Davidson, en Nat pludselig paa en uhyggelig Maade, efter en Aften hjemme hos sine Forældre at have spist giftige Muslinger. Mandens fortvivlede Raab om Hjælp hørtes i den store Bygning, i hvilken Redaktør Sørensen boede til Leje paa 1. Etage.

Hvad Tiden for Genforeningen angaar, da har Jomfru Fanny sagt, at det i den sidste Tid vilde vrimle af Forsamlinger og Møder. »Naar Træerne drypper,« d. v. s. »bløder,« i Foraaret, »da er der ikke langt igen,« har hun udtalt overfor Redaktør Fischers Datter Marie. Og da Metta Damm fra Brunde Teglgård og min Mor, Datter af Sognefoged Hans Madsen Møller i Kolstrup, som unge Piger spurgte: »Jomfru Fanny, hvornaar bliver vi dansk?« svarede hun: »Aarstallet kan jeg ikke sige, men de smaa Buske er udsprungne, og Træerne staar i Knop.«

Efter alt det, som Gaardejer Andreas Petersen, Bremsmaj, havde faaet ud af Jomfru Fannys Forsudsigelser, ventede han Uroligheder og Skærmydsler i vor Landsdel, inden vi kom til Danmark.

En fremtidig Krig?

Ved mit første Besøg hos Fru Cornett i 1909 omtalte hun endnu et Fjernsyn af Fanny, der tilhører Fremtiden. Efter alle de Udtalelser af Fanny angaaende denne Krig, vilde der, efter at vi var komne tilbage til Danmark, efter Fru Cornetts Mening gaa en lang, lang Tid, men, som Fanny sagde:

»Saa vil Danmark komme i Krig, og da skal det hjælpe sig selv.«

Paa Fru Cornetts Spørgsmaal, om England ikke kunde hjælpe, svarede Fanny:

»England har til den Tid nok med sig selv at gøre.«

»Kan Rusland da ikke hjælpe?«

»Rusland! Den Kolos er sprængt i mange Stykker, og dens Prinser og Prinsesser er spredt over hele Jorden«

»Efter den Krig vil Danmark komme til at strække sig langt mod Syd. Den danske Konge vil binde sin Hest ved Birnbaum i Mecklenborg.«

Om samme Fremtids-Krig har Fru Marie Frost, en Datterdatter af Fru Cornett, i August 1914 efter Samtaler med sin Mor, Fru Kaptajn Frahm, nedskrevet følgende:

»Om der laa lang Tid mellem det første og det, der nu meddeles om, vidste Fanny ikke. Landet havde faaet dansk Embedsstand. Men saa gik det løs! Vestfra kom de flygtende ind til Aabenraa og Sundeved. Als og Sundeved havde haft deres onde Tider under de tidligere Krige og vilde slippe. Folk med Sabler, krummede frem efter, drog gennem Aabenraa By. Sultne var de, og hvor de ikke fandt Mad, gjorde de Fortræd.«

»Vi kan da sagtens give sultne Soldater Brød,« indvendtes der.

»Ja, min bedste, hvis I har noget!« svarede Fanny.

I tre Dage blev Byen haardt trængt. Banderne var uden Kommando. De gik ind alle Vegne, hvor det saa velhavende ud.

Et Slag nordfor Aabenraa.

Nordfor Aabenraa, ved noget, der lignede halvt et Taarn, halvt en Vejrmølle, vilde der staa et frygteligt Slag, i hvilket der ikke gaves Pardon. Paa den ene Side stod Danskerne, ældre Mænd og Dreng. Fjendens Uniform kendte hun ikke. »Danskerne bliver en ussel Hær, men Vorherre giver den Sejren,« saaledes lød Fannys Ord.

Aabenraa By stod, skønt den havde været haardt trængt, endnu, da Krigen var endt, og var bleven meget større.

Og dette er saa Slutningen, »for her er det begyndt (1848), og her vil det ende,« sagde hun. Og saa bliver Danmark stort, Tyskland skal betale. Penge har det ikke, og det maa betale til alle Sider med Land. Danmark vil naa langt ned mod Syd.

»Men det ønsker vi jo slet ikke.« indvendtes der. »Det bliver vi ikke spurgt om, min bedste. Tyskland skal betale og maa betale med Land,« svarede Fanny.

Jomfru Fanny ventede, at hun og hendes Samtid skulde opleve denne Trængselstid. Da Boghandler Fester Sørensen og Metta Damm hilste paa hende som Forlovede, raadede hun dem til ikke at anskaffe nye Møbler, da deres Hjem dog vilde blive lagt øde. Selv havde hun en Tidlang stillet sit kønne polerede Bord op paa Loftet og sad ved et Fyrretræsbord.

Optegnelser om Fanny, skrevet i Kina.

I 1908—09 samlede J. Fausbøll fra Branderup Mølle Optegnelser om Jomfru Fanny. Fra den Tid

stammer følgende Oplysninger, skrevet i 1908 i Kina af Fru Junggreens Søn fra første Ægteskab, afdøde Kaptajn Frederik Callsen, der stod i kinesisk Toldtjeneste:

»Jeg var 14 Aar, da Tante Fanny døde. Jeg kan desværre ikke huske, naar jeg første Gang saa hende, jeg maa vistnok have været meget lille. Min Moder, der var Fannys bedste Veninde, skal nok have sørget for, at Fanny fik hendes dejlige Søn at se.

Da jeg var blevet saa stor, at jeg selv kunde finde Vejen op til Persillegade, hvor hun boede, blev jeg ofte sendt op i et eller andet Ærinde. Døren til det gamle Hus, hvori hun boede, var med Klinke, man trykkede paa Pladen med Tommelfingeren. Desuden var den lukket med Slaa indvendig. Naar Klinken sattes i Bevægelse, var det Signalet til, at der var Besøg i Vente. Hunden, gamle »Kom«, og Tantes Røst kunde høres ind imellem: »Ja, no kommer æ, ja, no kommer æ« — der blev stille et Øjeblik, og saa kom hendes gamle bløde Stemme: »Hvem er'et« og samtidig til Hunden: »Sei doch ruhig, Kom.« Først efter at have faaet at vide, hvem den Besøgende var, lukkede hun op. Senere spurgte hun ikke, hvem det var, hun kendte min Maade at klappe paa og skyndte sig at lukke op. Kun én Gang sagde hun, at jeg gjorde mere Støj end hele Byen.

Mit Besøg var nok ikke meget oplivende. Efter at have forrettet mit Ærinde, sad jeg og stirrede paa Kagekassen, der stod under Kaminen, og det beroede helt paa Tante, hvorlænge hun vilde beholde mig. Naar jeg fik min »Vesterviger«, saa var mit Besøg ogsaa til Ende.

Hun sad sædvanlig ved Vinduet og broderede,

og jeg maatte sidde stille paa en Stol og svare paa hendes Spørgsmaal, jeg kan desværre ikke huske, hvad der taltes om. Kun to Hændelser kan jeg huske fra den Tid: Engang gav hun mig to Æbler, et stort til min Broder, et mindre til mig selv. Jeg gik saa, da jeg af Erfaring vidste, at der ikke vankede mere. Jeg spiste saa min Broders Æble, og skønt jeg virkelig havde i Sinde at give ham det andet, havde jeg alligevel ogsaa spist det, inden jeg naaede Byens Kirke. Nogle Dage efter blev jeg igen sendt op til Tante Fanny og blev bedrøvet overrasket ved, at hun godt vidste, jeg havde spist begge Æblerne. Jeg kan huske, hun var meget vred, og sagde mig nogle skrappe Ord, som forhaabentlig har gjort mig godt siden.

En anden Gang gav hun mig noget til min Moder. Det var indsvøbt i en Avis, som var heftet sammen med en Knappenaal. Da jeg kom igen et Par Dage senere, var det første, hun spurgte mig om, om jeg bragte Knappenaalen med tilbage. Hun maa vist i mit Ansigt have læst min Forbavselse over dette urimelige Forlangende, da hun bød mig gaa hjem og hente den. At gaa fra Persillegade til Skibbroen, hvor jeg boede, og tilbage igen for en Knappenaal, forekom mig uhyre komisk, jeg lo og sagde, det var spildt Umage, da Naalen for længe siden var gaaet i Vasken. Hun blev vred, jeg maatte sidde og høre et langt Foredrag om Ødselhed og Følgerne. Jeg er bange, at jeg ikke har hørt rigtig til, efter mit senere Liv at dømme.

Gamle, kære Tante Fanny, kunde jeg have kendt dig nu, saa var din Sæd nok falden i god Jord. Du var Idealet af, hvad der var godt og ædelt. Din Tro

paa de Retfærdiges Sejr har været en Trøst for mange Danske gennem trange Tider. Vi, som kendte dig personligt, tvivler ikke om dit Ord og ser fremad.«

Et Brev fra Spanien.

Følgende Brev er skrevet af Ingeniør J. Majbøll fra Sønderborg, som for mange Aar siden bosatte og giftede sig i Spanien:

Almonaster (Huelva), 21. Juli 1908.

Kære Fru Junggreen, Aabenraa.

Deres venlige Brev har glædet mig meget. Jeg vil nu, saa godt jeg kan, besvare samme, bedende Dem undskylde min danske Stil; thi paa Grund af, at jeg nu i saa mange Herrens Aar ikke har haft Lejlighed til at benytte det danske Sprog, har jeg næsten aldeles glemmt det.

Først og fremmest er det mig en stor Glæde at erfare, at Gud har forundt Dem at have Deres kære Moder hos Dem endnu, og vil haabe, at De endnu i mange Aar maa nyde den store Glæde.

Sjældent hengaar der en Dag for mig, uden at jeg erindrer mig vor kære hedengangne Veninde Jomfru Fanny, og stadig beklager jeg hendes saa pludselige og uforventede Hedengang; thi jeg havde dog saa gerne villet se og tale med hende endnu engang; og saa vilde vi vistnok have været i Besiddelse af nøjagtige Oplysninger angaaende hendes Fødsel. I Aarene 1867—68, da jeg havde den Glæde at besøge Jomfru Fanny, var jeg endnu for ung til at tænke paa at gøre Optegnelser af de mange interessante Ting, som Jomfru Fanny aabenbarede mig med Hensyn til

hendes Herkomst, og hvad hun forment at kende om Fremtidsbegivenheder.

Imidlertid husker jeg endnu noget af, hvad hun fortalte. Med Hensyn til hendes Alder, saa erindrer jeg at have været hos hende i Januar 1868, netop paa min nu hedengangne Faders Fødselsdag, som den Dag blev 64 Aar gammel, altsaa født i 1804. Jomfru Fanny, som spurgte mig om min Faders Alder, sagde mig: »Saa er Deres Fader to Aar ældre end jeg.« Derefter skulde Fanny, som holdt Fødselsdag den 31. August, have opnaaet 62 Aar i 1868, altsaa født i 1806.

Hvad Fødselsaaret paa Fannys Gravsten angaar, saa maa jeg bemærke, at samme blev opsat paa Anordning af Speckhahn, som troede at vide Fannys Fødselsaar. En Forseelse i den Retning er altsaa meget mulig.

Formodningen, at Jomfru Fanny er et Barn af Christian den 8. og hans første Hustru Charlotte, er overensstemmende med min Mening, og hvad jeg har forstaaet og endnu husker af Jomfru Fannys Hentydninger ved Lejlighed. At Barnet ikke skulde nyde sin høje Afstamning, har altsaa vistnok en besynderlig Grund, nu meget vanskelig at opdage.

Hvad Fanny Enge fremsagde om Fremtids-tildragelser, saa og læste hun i Tanker af Aviser, som i de senere Aar blev trykte, d. v. s. hun saa i Aaret 1868 trykte Efterretninger i Aviser om Tildragelser i senere Aar, som f. Eks. i 1870 og senere. Jeg erindrer adskillige Ting, som hun fortalte mig at have læst i Aviserne, og som efter mange Aars Forløb fandt Sted — andre derimod kunde ikke indtræffe, fordi Fanny ikke havde læst Navnene nøjagtigt nok.

Den fransk-tyske Krig forudsagde Fanny ikke, og dog forventede hun en stor Krig, som hun sagde, vilde have et ganske andet Udfald, end de fleste ventede. Hvad der vilde blive publiceret i Aviserne om nævnte Krig, havde Jomfru Fanny i Tankerne læst flere Aar forinden, og ligeledes andre Ting, som senere er indtrufne.

At Jomfru Fanny endnu haabede paa bedre Tider for hende, gav hun mig ofte at forstaa — men især i de sidste af hendes Leveaar, da Pengemidlerne, som Speckhahn forvaltede, aldeles var forbrugte, og jeg sendte hende en aarlig Hjælp, som hun først ikke vilde antage, men dog senere saa sig nødsaget til at antage for at kunne leve, forsikrede hun mig, at bedre Tider for hende som ogsaa for mig vilde komme, og da skulde jeg aldrig skilles fra hende.

Desværre forføjede den almægtige Gud det anderledes. Han tog vor kære Veninde til sig, — og derved fik Jomfru Fanny evig Ro, og for os, som agtede hende og formodede hendes Herkomst, blev tilbage at erindre og ære hendes Tilværelse, vi havde kendt her paa Jorden.

Lev nu vel, kære Fru Junggreen, hils Deres kære Moder og hele Familien fra mig. Desværre har det ikke været mig forundt at kunne gense mit kære Hjem siden 1889, og dog vilde jeg gerne endnu en gang besøge de overblevne gamle Venner og elskede Steder fra Ungdomsalderen. Efterretninger fra Dem vil jeg stedse taknemligen modtage og forbliver

Deres uforanderlig dansksindede Ven
J. M a j b ø l l.

Endnu lever i Aabenraa adskillige, der som Børn eller ganske unge har set eller talt med Jomfru Fanny.

De fleste nærrede stor Respekt, ja, nærmest Angst for den gamle Dame i den umoderne Paaklædning. Saavel Drengene som Piger slog helst, især ved Aftens-tide, en stor Bue ud paa Gaden, naar de skulde passere Jomfru Fannys Hus i Persillegade, thi hun kunde se, hvad der i deres Forestilling blev til det samme som at kunne hekse.

Skibsfører Jacob Jacobsens Hustru Ida fortæller saaledes, hvorledes hun som tiaarig sammen med et Par jævnaldrende Legekammerater paa Farfaderens, Bygmester P. Callesens Fødselsdag den 11. August fik Lov til at gaa ned i hans Have for at se om de gule Blommer — Spiller, som de fra gammel Tid hedder i Aabenraa — var modne. Det var de ikke. Men saa hændte det, at en gammel Kone fra en lille Nabohave kaldte paa Børnene og gav dem nogle modne Blommer fra sit Træ.

Da de glædestraalende kom hjem og fortalte om deres Oplevelse, mente Bedsteforældrene, at den gavmilde Dame ikke kunde være nogen anden end Jomfru Fanny. Ved at høre dette Navn blev Børnene betænkelige og turde næppe spise Blommerne, da de saa vel nok var forheksede,

En anden Gang gik Rygtet blandt Børnene, at Fanny havde sagt, at en Sten, der i Munden fra Jomfrugangen til Vægterpladsen midt paa Vejbanen var opstillet for at hindre Kørsel, skulde forsvinde inden en Maaned, ellers vilde hun spise den. Til Børnenes store Forundring og Lettelse fjernedes Stenen inden Fristens Udløb.

Fru Wilhelmine Langbehn, født Pankoke,

bosiddende ved Blankenese, hun er født 1867, og var omkring 1878 Bypige hos Jomfru Fanny, giver dog følgende smukke Skildring af samme gamle Dame:

»Vi boede i Nabohuset til Jomfru Fanny. Min Stedfar, Claus Reimer, var Cigarmager paa Junggreens Fabrik. Min Mor vaskede for Jomfru Fanny, og jeg blev lejet til at gaa hendes Byærinder for 2 Groschen om Ugen. Vore Baggaarde var skilt ved et Plankeværk, mellem hvis Tremmer Jomfru Fanny satte en Avis som Tegn paa, at hun havde Brug for mig. To Gange om Ugen hentede jeg Mad til hende, en Dag i et Hus overfor Toldboden og en Dag i et stort Hus paa Skibbroen. Ellers kogte hun selv. Lejligheden bestod kun af Stue og Køkken.

Alkoven, der stod i Stuen, var forsynet med rent og meget fint Sengetøj. Paa Væggen hængte en Tresor med Hyldeborter af Kniplinger. Der var en Sofa, Bord og Stole og en rund Kommode.

Jomfru Fanny var en lille sirlig og fin Dame, og hun var from. Hun læste altid eller skrev. Hun holdt ogsaa den tyske Læsemappe, som jeg skulde bytte hos Kufahl.

Ja, og saa spaaede Jomfru Fanny. Der kom unge Piger til hende om Aftenen, fine unge Piger af god Familie.

Det hændte flere Gange, at jeg om Morgenen efter deres Besøg blandt Kaffekopperne paa Bordet har set brogede Kort ligge med Billeder og Træer paa. Dem saa jeg paa og legede med, medens Jomfru Fanny ude i Køkkenet noterede de forskellige Ærinder, jeg skulde besørge.

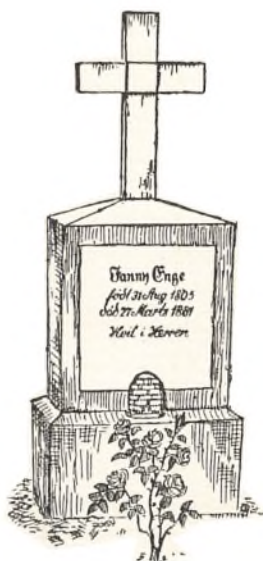
Der kom især tre fine unge Piger, Sem, Kam og Jafet. Ja, saadan kaldte de sig da, naar de skulde lukkes ind.

Jomfru Fanny, der var meget reserveret, ja nærmest sky, levede altid for lukkede Døre. Naar der kom nogen og trykkede paa Dørklinken, gjorde den lille korthaarede sorte Hunds arrige Bjæf Jomfru Fanny opmærksom paa, at der var nogen. Naar hun saa inde fra Forstuen spurgte, hvem det var, svaredes der ude fra Gaden: Sem eller Kam eller Jafet! Ofte kom kun to af dem, men oftest alle tre. Jeg kendte dem ikke.«

»Sem, Kam og Jafet« er nu alle døde, men det kunde jo tænkes, at i hvert Tilfælde en af Sejlmager Cornetts fem raske Døtre kan have haft en Finger med i Spillet og paa denne skalkagtige Maade have aflagt deres elskede Tante Fanny en Aftenvisit.

Jomfru Fanny døde i Aaret 1881, men endnu i Dag drøfter de ældre i Aabenraa som i hin Tid for og imod baade med Hensyn til hendes Herkomst og hendes Forudsigelser. Og unge Hjerter føler stadig med den ensomme, uforskyldt forstødte lille Prinsesse.

Saaledes vil det være i umindelige Tider. Gid da ogsaa Jomfru Fannys Ord! Vil I love mig at holde Modet oppe under trange Tider, maa høres krævende og klart.

Jomfru Fannys Grav i Aabenraa.

